

A fordítás fordításának a fordítása

Záborszky Gábor kiállítása a Stúdió Galériában

Azt hiszem, ilyen festményekről álmodnak ma a művészettörténészek. Kérem, higgyenek nekem: mi már nem sokra megyünk szép színekből összerakott nonfiguratív képekkel vagy múltat idéző, nosztalgikus, rajzolt álmokkal. Senki sem kíváncsi ránk, amikor kompozícióról, színről, témáról próbáljuk elmondani azt, amit csak a vak nem lát. Utolsó reményünk a hasonlóságok kibeszélése. Amikor rátermettségünket beugró képzettársításokkal, sőt beugró híresember-nevekkel igazolhatjuk. Akkorát rikkantunk ilyenkor örömünkben, mint a gyerek, aki végre szóval illetheti az elrobogó autót és a tarka kutyát. A *Stúdió Galériában* kiállító Záborszky Gábor képeit mint-ha mi találjuk volna ki. Mi, akik huszadik századi művészettörténeti stúdiumaink folyamán megtanultuk, hogy minél több rétegű egy mű, annál több esélyünk van az analógiák felmutatására.

Először is a fényérzékenységre tett és fotót hordozó vászon láttán jövőnk izgalomba. Rauschenberg — motyogjuk magunkban elégedetten. Ő, a nagy amerikai volt az, aki a kiradírozott és bemaszatolt fényképpel egyszerre kérdőjelezte meg az objektív objektivitását és a művészi szubjektum gáttalan szubjektivitását. Ez persze nem ilyen egyszerű, ide még legalább két gépelt oldal hiányzik, ezt, aki tudja, képzelje hozzá.

Azután a szérláknak, mégpedig a színben kicsit módosított sorozatoknak kezdünk örülni. Warhol — suttyogjuk megrendülten. Ő, a másik nagy amerikai volt az, aki felmutatta az ismétlések minőségi értékét és egyúttal az ismétелhetetlenség szomorú tényét. Ide jó lenne egy analóg illusztráció, de sajnos napilap ilyet nem közöl.

Majd a felületre hordott, meg-alvadt sóder-nylonfólia poszolya készlet elismerésre. Az olasz Burri, a spanyol Tapies, a düsseldorfi Spoerri — vágjuk rá, mint aki jó tételt húzott az érettségén. De nem fárasztjuk tovább az olvasót, aki nem biztos, hogy ugyanabba az iskolába járt, ahová mi.

Legboldogabbak azonban a ven-

dégeknylv mellett található megnyitászöveg olvastán leszünk, mert megbizonyosodunk abban, amit eddig csak sejtettünk. Az ugyanis, ami miatt a híresembernévsor idekivánczozott, lényegtelen. Lényeges a mű célja, azaz a világ valóságosságának bírálata. Itt már nemcsak festők, hanem végre masszív esztétikai elméletek ugranak be. Olyanok, amelyek rárimelhetnek a képekbe belálatott művészi értelemre, a „tárgyát veszített kifejezésre”, a „valóságát veszített visszatükrözésre”, az „önmagát közvetítő közveítésre” és a saját értelmére kérdező értelmezésre”. Ekkor jövőnk igazán elemünkbe, ez a mi világunk, a szavak világa.

Elmélet van, mű nincs. Illetve amit műnek látunk, az csupán elterelő hadmozdulat. Pusztá idegződés, mint a gondolkodás közben a babrálgatás óralánccal, gemkapoccsal. Jaj, dehogy tartom én Záborszky Gábor gonosz tréfájának a médiummal való játszadozást: egy nem létező élmény megszobrozását, annak gipszmásolatát, amannak lefényképezését és annak további agyonrefuszálását egészen addig a határig, ameddig végképp kétségessé nem lesz tükröző, tükrözés és tükrözött mostanában egyre ingatagabb viszonyai!

Tréfálkoznak ezzel éppen eget. Már nem is csodálkozunk azon, hogy a „Jöttem a Gangesz partjairól. Hol álmodoztam déli verőn” látványmegfelelőiből — nem viccből, mint Karinthynál, hanem véres-komoly program alapján — rendszeresen megszűlessék a „A Herz-féle szalámiban sokkal sürűbb a só” látványmegfelelője, mint a vizuális műfordítási kísérletsorozat végeredménye.

Miért is akadnánk fel ezen! Ebben az összefüggésben nem biztos, hogy van élmény, hogy van szobor, hogy van fotó. Nekünk éppen elég az, hogy van egy festő, akinek — legalábbis most, harmincéves korában — majdnem úgy jár az esze, mintha közénk, szakírók közé tartozna. Hát akkor ki törődik világgal, művel és a többi outsiderrel?

P. Sz. J.